

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

Ú N Ě T I C K Ě K O S T R Y Z R A J H R A D I C

/ okr. Brno - venkov /

Milan S t l o u k a l, Národní muzeum, Praha

/ Tab. 2 /

Při výzkumu Č. Stani na katastru Rajhradice byly mj. odkryty i tři únětické hroby. Kostry jsou sice celkově špatně zachovány, ale přesto je možné základní určení.

Hrob č. 11 - zachovala se defektní kostra bez lebky. Celý postkranialní skelet je gracilní, výška postavy zemřelého mohla být na základě délky pravostranné pažní a stehenní kosti vypočítána na 162 cm /podprostřední/. Silně poškozené pánevní kosti jsou však výrazně mužského tvaru s úzkou, asymetrickou incisura ischiadica major a nejsou vytvořeny praeaurikulární žlábký. Na křížové kosti je spina bifida všech obratlů, ale nepravidelně utvářená, nejde o obvyklejší široce otevřený canalis sacralis apertus. Jde pravděpodobně o pozůstatky gracilního dospělého muže.

Hrob č. 12 - zachovala se téměř celá, ale mírně postmortálně deformovaná mozkovna a zlomky dolní čelisti, kromě toho i fragmenty dlouhých kostí postkranialního skeletu. Všechny pozůstatky jsou výrazně robustní, lebka má klenuté čelo, tlustý horní okraj očníce a silné nadočnicové oblouky s výrazně vyklenutou glabella, bradavkové výběžky jsou velké. Švy jsou na lamina interna lebečních kostí již srostlé, na lamina externa jsou ještě až na malé výjimky otevřené. Na mozkovně je možno zjistit i základní míry, ovšem s rezervou, že šířka je ovlivněna postmortální deformací a že není dokonale zachována glabella, nezbytná pro exaktní zjištění délky : největší délka je 196 mm, největší šířka 133 mm, délkošířkový index činí 68,8 ; lebka je tedy hyperdolichokraní. Na zlomku pánevní kosti je patrna úzká incisura ischiadica major, což jen potvrzuje, že jde o pozůstatky muže. Stáří zemřelého je možno odhadnout na 40 - 50 let.

Hrob č. 30 - z gracilní kostry se zachovalo jen několik zlomků lebky a diafasy dlouhých kostí postkranialního skeletu. Na mozkovně je patrné strmé čelo s výraznými čelními hrboly, ploché nadočnicové oblouky a plochá glabella, tenký horní okraj očníce a malý bradavkový výběžek. Jsou zachovány téměř všechny zuby /7 řezáků, 4 špičáky, 8 premolárů a 10 stoliček/, z toho na dvou stoličkách jsou kazy ; z čelistí se nezachovaly jinak ani zlomky. Lebeční švy jsou otevřené. Jde velmi pravděpodobně o pohřeb ženy, která zemřela asi ve věku 30 - 40 let.

Ve všech třech únětických hrobech z Rajhradice tedy byly uloženy pozůstatky dospělých osob, ve dvou případech šlo o muže /i když se výrazně liší co do robusticity skeletu/ a v hrobě č. 30 to byla kostra ženy.

Ú n ě t i c e r S k e l e t t e a u s R a j h r a d i c e / B e z . B r n o - v e n k . v / . B e i d e r G r a b u n g v o n Č . S t a n a i n R a j h r a d i c e w u r d e n u n t e r a n d e r e m a u c h d r e i Ú n ě t i c e r G r ä b e r e n t d e c k t , u n d z w a r N r . 11, 12 u n d 30. I n G r a b N r . 11 f a n d m a n e i n g r a z i l e s S k e l e t t , v e r m u t l i c h d a s e i n e s M a n n e s , i n G r a b N r . 12 d a s S k e l e t t e i n e s r o b u s t e n M a n n e s , d e r u n g e f ä h r i m A l t e r v o n 40-50 J a h r e n v e r s t a r b ; d e r S c h ä d e l i s t h y p e r d o l i c h o k r a n . I n G r a b N r . 30 l a g e n Ü b e r r e s t e e i n e r F r a u , d i e i m A l t e r z w i s c h e n 30 u n d 40 J a h r e n g e s t o r b e n i s t .

G R A B D E R Ú N Ě T I C E R K U L T U R A U S V E L K É N Ě M Č I C E

/ Bez. Břeclav /

Josef U n g e r, Regionální muzeum Mikulov

Bei dem Bau des Hauses Nr. 104 in Velké Němčice wurde ein Grab der Úněticer Kultur vernichtet, aus dem J. Tým aus Šakvice eine Tasse und Scherben eines Topfes barg, die er dem Museum in Mikulov übergab.

Ú N Ě T I C K Ý S Í D L I Š T N Í O B J E K T U M U Š O V A

/ okr. Břeclav /

Bohuslav K l í m a, AÚ ČSAV Brno

Při likvidaci vinných sklepů v severním břehu budoucího Mušovského jezera 200 m západně od stát. silnice a při následující úpravě terénu byl kromě roztroušených ojedinělých atypických zlomků keramiky

z různých pravěkých období, zachycen menší sídlištní objekt. Prozrazoval se popelovitou výplní, která však v prostředí uvolněných štěrků nevykazovala zřetelnější podobu, několika zvířecími kostmi /Bos/, ojedinělými kameny, několika atypickými střepy a výrazným zlomkem větší únětické nádoby. Nálezové okolnosti nebylo možno v daných podmínkách přesněji zjistit, jáma však byla rozrušena zřejmě již při budování sklepa.

Únětický Siedlungsobjekt in Mušov /Bez. Břeclav/. Beim Aufheben von Weinkellern im Ufer des zukünftigen Mušov-Stausees wurde ein aschiges Siedlungsobjekt gestört, das nach einem markanten Scherben der Úněticer Kultur angehört. Die Fundumstände konnten nicht genauer bestimmt werden und auch eine Rettungsgrabung des bereits beim Kellerbau gestörten Objektes war unter den gegebenen Bedingungen nicht möglich.

SÍDLIŠTĚ Z DOBY BRONZOVÉ V BULHARECH

/ okr. Břeclav /

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 5 - 6, tab. 3/

Při provádění výzkumu sídliště středodunajské mohylové kultury v Přítlukách zjistil referent, že v profilu starého hliníku zrušené cihelny v Bulharech je narušený pravěký objekt. Naleziště se nachází při silnici z Bulhar do Lednice, přibližně v polovině vzdálenosti mezi Bulhary a Nejdkem. Lokalita je na terase nad pravým břehem Dyje na svahu, který je skloněný k jihozápadu.

Po odstranění 100 cm mocné vrstvy ornice promíchané střepy a mazanicí se ukázalo, že se zde nacházejí 2 jámy, které se navzájem protínají. Jáma 1 byla lichoběžnkového tvaru s hrdlem nálevkovitě rozšířeným. Rozměry se daly určit jen přibližně, protože byla z větší části zničena / Φ ústí-190 cm; Φ hrdla-160 cm; Φ dna 220 cm; hloubka 100 cm/. Uvnitř bylo nalezeno jen několik střepů a malý kamený nástroj s ohlazenou pracovní stranou /obr. 5:1-3/. Jáma 2 měla podobný tvar i podobné rozměry / Φ ústí 175 cm; Φ hrdla - 140 cm; Φ dna - 240 cm; hloubka - 105 cm/. Obsahovala poměrně početný materiál:

1. Malý šálek kónického tvaru s uchem vytaženým vysoko nad okraj. V. - 6,7 cm; Φ o. - 10 až 11 cm. /Tab. 3 : 4/.
2. Malé osudíčko kulovitého tvaru s nízkým válcovým hrdlem. V. - 6,1 cm; Φ o. - 5,2 cm. /Tab. 3:3/.
3. Mísa kónického tvaru s mírně zataženým okrajem. V. - 9,2 až 11 cm; Φ o. - 36,4 cm. /Tab. 3 : 1/.
4. Část velkého hrnce s prohnutým hrdlem, ven vyhnutým okrajem a s plastickými výčnělky pod okrajem. Φ o. - 36 cm /Tab. 3 : 6/.
5. Střepy z nádob s okrajem vodorovně vyhnutým ven /obr. 6:3,4/.
6. Střepy z hrncovitě nádob s prohnutým hrdlem a ven vyhnutým okrajem /obr. 5 : 7 - 9/
7. Střepy z misek s mírně zataženým okrajem /obr. 6 : 9/.
8. Střepy z nádob se svisle rýhovanou dolní výdutí /obr. 5:12, 13/.
9. Střepy z nádob se žlábkovanou nebo rýhovanou výdutí /obr. 6 : 2/.
10. Potuhované střepy z výdutě nádob.
11. Dvě kostěná, dobře ohlazená šídla. D. - 5,1 cm; 6,3 cm /obr. 5 : 4,5/.
12. Závaží jehlanovitěho tvaru s příčným provrtem. V. - 11,5 cm /tab. 3 : 2/.
13. Zlomek podobného závaží. V. - 11 cm /obr. 5 : 14/.
14. Velké závaží jehlanovitěho tvaru s příčným provrtem. Z vrcholu vychází další provrt, který končí v příčném provrtu. V. - 16 cm /tab. 3 : 5/.
15. Drobný bronzový předmět /snad polotovár korálků/ /obr. 5 : 6/.
16. Větší množství dalšího střepového materiálu.
17. Několik kousků mazanice s jednou stranou vyhlazenou do roviny.
18. Větší množství zvířecích kostí.
19. Část lidské lebky.

Kromě zmíněných objektů byla zjištěna ještě jedna jáma, která však byla téměř celá zničena. Z technických důvodů nemohla být prozkoumána a bylo z ní zřídáno jen několik střepů. Tato jáma patří patrně do starší doby bronzové.

Materiál z jámy 1 a 2 můžeme zařadit do velatické kultury mladší doby bronzové. Jedná se o typický materiál, který však je málo vhodný pro přesnější datování. Nejcharakterističtější tvarem je šálek s "velatickým" nasazením ucha. Šálky s prohnutým hrdlem a uchem vytaženým nad okraj se vyskytují ve starším a vrcholném období velatické kultury, ale analogie pro náš šálek kónického tvaru najdeme na sídlištních staršího období ve Lhánicích a Džbánicích.¹ Ve velatické kultuře zcela běžným tvarem jsou nádoby s válcovitým nebo kónickým hrdlem a vodorovně vyhnutým okrajem.² Poměrně neobvyklým tvarem je pouze malé kulovité osudíčko. Rovněž další keramika nevybočuje z běžné náplně velatické kultury. Zajímavý je i nález části lidské lebky v jámě 2. Velmi bohaté byly nálezy lidských pozůstatků na sídlištních konci střední a počátku mladší doby bronzové na Cezavách u Blučiny.³ Nálezy lebek nebo jiných částí kostry nejsou ničím neobvyklým ani na jiných sídlištních velatické kultury. Původ tohoto jevu dnes ještě nelze spolehlivě posoudit.⁴

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně